

คำถาม พัฒนาสมอง

จินตนา ปรีดาพันธ์

เด็กไทยควรได้รับการส่งเสริมให้ได้พัฒนาสมองซึ่งขงามากขึ้น
เพื่อ让他们รู้จักการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีจินตนาการ
มีความคิดริเริ่ม อดทนอดทน และมีความเพียร

สารบัญ

ตอนที่ 1	คำถามพัฒนาสมอง	1
ตอนที่ 2	ประเภทของคำถาม	6
	คำถามระดับต่ำ	7
	คำถามระดับสูง	16
	คำถามส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา	25
	เทคนิคการใช้คำถาม	34
ตอนที่ 3	คำถามสำหรับเด็กปฐมวัย	37
	ปริศนาคำทาย	37
	คำถามประกอบนิทาน เรื่องลูกไก่อยู่ไหน	41
	คำถามประกอบภาพสถานการณ์แม่น้ำกลับรั้ง	43
	คำถามประกอบสถานการณ์ “ตลาด”	46
ตอนที่ 4	คำถามในชีวิตประจำวัน	49
	*เสียงสะท้อนจากผู้อ่าน	67
	หนังสืออ้างอิง	71

ตอนที่ 1

คำถามพัฒนาสมอง

บ่อยครั้งที่เรา คือผู้ใหญ่ทุกคนที่อยู่ใกล้ชิดเด็กๆ มองเห็นสิ่งต่างๆ ในแง่มุมที่ต่างกันกับเด็กๆ อย่างสิ้นเชิง

บ่อยครั้งที่เรามักจะนำเอาความคิด ความรู้สึกแบบผู้ใหญ่ไปใช้ ตัดสินในเรื่องต่างๆ ของเด็กโดยไม่คำนึงถึงความคิด ความรู้สึกของเด็กต่อเรื่องราวเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้นๆ แต่อย่างไร

บ่อยครั้งอีกเช่นกันที่เราไม่พยายามทำความเข้าใจ คำพูดและภาษาที่เด็กๆ ใช้พูดคุยกบเล่าเรื่องราวจากการกระทำ ความคิดและความรู้สึกของเด็กๆ เอง

การละเอียดที่จะปฏิบัติต่อเด็กด้วยความเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็ก เป็นที่มาของปัญหาต่างๆ ที่ผู้ใหญ่มักจะสรุปเอาเองว่าเด็กดื้อ พูดไม่รู้เรื่องและตั้งฉายาอีกต่างๆ นานา ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่สิ่งที่ปรารถนาจะให้เด็กเป็นเช่นนั้นเลย

ในทางตรงกันข้ามหากผู้ใหญ่ได้ให้ความเอาใจใส่ สังเกตพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของเด็กอย่างใกล้ชิดก็จะพบว่าเด็กแต่ละคนมีความคิดและความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ เป็นอย่างไร ท่านมีเทคนิคการสื่อสารอย่างไรจึงจะทำให้เด็กได้รู้ว่า “เด็กเป็นที่รักและห่วงใยของท่านเสมอ”

การปฏิบัติต่อเด็กๆ ด้วยความเข้าใจ มีผลดีต่อเด็กในเรื่อง

- ❖ ความรู้สึกไว้วางใจในตัวเอง
- ❖ ความรู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลาย และสบายใจ
- ❖ การสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองของเด็ก
- ❖ ความกล้าที่จะทำสิ่งที่ท้าทายความสามารถ ไม่หวั่นกลัวต่อความผิดพลาด

สิ่งเหล่านี้ เป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างบุคลิกภาพของเด็ก

การเรียนรู้ของเด็กๆเกิดได้ตลอดเวลา ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และสถานที่ต่างๆ ที่เด็กได้มีโอกาสไปกับผู้ใหญ่ เช่นวัด โรงพยาบาล ตลาดสด ตลาดนัด ศูนย์การค้า ฯลฯ

1. ขณะเด็กอยู่ที่บ้าน คุณพ่อ คุณแม่ และผู้ปกครอง ก็มีบทบาทเป็นคุณครูของเด็ก คุณแม่และคุณพ่อสามารถลำดับภาพเกี่ยวกับลูกตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นมา กว่าลูกน้อยเติบโตจนถึงวัยที่จะไปโรงเรียนได้นั้น หนูน้อยได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมากเพียงใด พ่อเด็กเริ่มพูดก็มักมีคำถามมากมาย จากความช่างสังเกต และช่างสงสัยของเจ้าตัวน้อยให้ท่านตอบตลอดเวลา

2. เมื่อเด็กไปโรงเรียน คุณครูเป็นอีกคนหนึ่งที่ทำหน้าที่แทนคุณพ่อคุณแม่ของเด็ก ถ้าหากคุณพ่อ คุณแม่และคุณครูมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอแล้ว ก็จะสามารถร่วมมือกันพัฒนาเด็กไปในทิศทางเดียวกัน ทางโรงเรียนอาจเชิญชวนให้ผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมกับเด็กในชั้นเรียน เช่นว่า เล่านิทานให้เด็กฟัง เล่นดนตรีกับเด็ก เล่นเกมง่ายๆ หรือร่วมกับผู้ปกครองท่านอื่นๆ ดูแลเด็กขณะไปทัศนศึกษานอกสถานที่

ครอบครัวสุขสันต์

บทบาทของทั้งคุณครูและผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรมกับเด็กๆ คือ การเตรียมคำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นแสดงความรู้สึกอย่างเสรีและคำถามที่ส่งเสริมให้เด็กได้สังเกตสิ่งต่างๆ ที่พบเห็น รวมทั้งตอบคำถามหรือข้อข้องใจของเด็ก

โดยธรรมชาติของเด็กปฐมวัยทั่วไปไม่มีความคิด ความเข้าใจ และภาษาที่ใช้ก็อยู่ในวงจำกัดจึงไม่สามารถถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ความต้องการ รวมทั้งความรู้สึกต่างๆ ให้ผู้ใหญ่เข้าใจได้ง่ายนัก จึงเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่ต้องคอยสังเกตและพูดคุยซักถามเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น

“การใช้คำถามเพื่อพัฒนาเด็ก” ถือเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งสำหรับคุณพ่อคุณแม่ ผู้ปกครอง คุณครู รวมทั้งผู้ใหญ่ทุกคนที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก นอกจากที่เราจะใช้คำถามเป็นกุญแจที่ช่วยเปิดเผย ความคิด ความเข้าใจ รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ของเด็กแล้ว คำถามยังใช้เป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการกระตุ้นสมองเพื่อให้เส้นใยประสาทแตกกิ่งก้านสาขาได้มากมาย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความเฉลียวฉลาดของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สิ่งสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาสมองของลูก คือ คุณพ่อ คุณแม่ ต้องรู้จักอุปนิสัยใจคอของลูก ช่วงเวลาที่เราว่าง มีอารมณ์แจ่มใสจะสังเกตลูกได้ดี การใกล้ชิดและหมั่นสังเกตลูกจะทำให้เราได้ศึกษาและเข้าใจลูกได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นคุณพ่อ คุณแม่ยังต้องทราบถึงขั้นตอนและพัฒนาการของลูก เพื่อศึกษาถึงลักษณะเด่นและความสามารถตามวัยของเด็กว่าเป็นอย่างไร ตัวอย่างเช่น “เด็กวัย 3 - 4 ขวบ ชอบทำตัวเป็นมนุษย์เจ้าปัญหา ชอบถามคำถามต่างๆ” คุณพ่อคุณแม่ควรพยายามตอบคำถามลูกให้มากที่สุด อย่าปิดราคาญหรือตัดบทเวลาพูดคุยกับลูก เพราะเท่ากับเป็นการบั่นทอนสติปัญญาและความรู้สึกของลูกทีเดียว ในช่วงก่อน 6 ขวบ เด็กควรจะได้เรียนรู้คำศัพท์ต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันจากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดมักจะเป็นเด็กที่มีคำศัพท์มากและสามารถอธิบายความเข้าใจ ความหมาย และจำแนกความแตกต่างของคำศัพท์ต่างๆ ได้

